

Sokratovo učenje

Kao što je napomenuto, Sokrat nije ništa pisao, njegova delatnost sastojala se u stalnom razgovoru sa građanima Atine, ili velikim brojem učenika, koji su uvek bili u njegovoj blizini. O čemu se tu radilo? Ako se uzmu u obzir neka svedočanstva, Aristotel kaže da je Sokrat pokušao da odredi sadržaj pojma, odnosno da ga definiše na jedan induktivan način, tj. postupno, ali imamo i svedočanstvo samog Sokrata u dijalogu „Teetet”, u kome Sokrat razgovara sa mladim Teetetom gde Sokrat kaže kako on pokušava da iz neartikulisane misli, znanja svog sagovornika, kroz pitanja, izvuče smisao. Time se on približio veštini svoje majke. Njegova majka je bila babica, odnosno pomagala je ženama da se porode. Sokrat to isto kaže za sebe, samo što on radi sa trudnim muškim dušama - prepoznajući znanje u nekom sirovom obliku, kod svog sagovornika koji je još prilično mlad, neiskusn. Kroz ta pitanja pokušava da izvuče njihovo znanje i uobliči ga, želeći da dođe do nekog konačnog rešenja. Ta veština poznata je kao **majeutika (1)**, odnosno veština porađanja.

Sokrat je tvrdio kako on zapravo nema nikakvo znanje, odnosno da ga je Bog obdario jednom drugom veštinom - da prepozna znanje u drugima. On sam je bio svestan da ništa ne zna; poznata je njegova **š**reka „**Znam da ni ta ne znam**“. Zapazio je da što više istražuje neki problem, sve više pada u neznanje, tj. vidi koliko je veliko to polje neznanja, jer sa što većim znanjem mi vidimo koliko zapravo ne znamo. Sokrat je smatrao da je moguće doći do tog konačnog rešenja, iako on to nikada nije uspeo, ali smatrao je da će to neko nekada uspeti. Takav porodijski metod bio je za one njegove prijatelje koji su bili mladi i koji su pristajali na to.

Sokrat je tokom godina nailazio na one ljude koji su mislili da znaju. Imao je običaj da te ljude priupita ono što bi mu se učinilo kao slaba tačka te tvrdnje sagovornika. Čim bi dobijao odgovore (ili ih nije ni bilo), shvatao je da oni zapravo ne znaju ono što su prethodno mislili da znaju. To je poznato pod nazivom **Sokratska ironija (2)** (kada ukazuje da neko ko misli da zna, zapravo ne zna). Sokrat je na ovaj način sticao dosta neprijatelja jer su neki smatrali da je ovime Sokrat samo ismevao ljude oko sebe.

Dakle, ovaj dijalektički pristup mogao je da bude spoznat kroz tu **porodiljsku veštinu (1)**, ali i kroz euroneju tj. **ironiju (2)**.

Međutim, Sokrat je imao još nešto u sebi što je on nazivao demonom, što je bila kao neka vrsta glasa ili savesti. Taj demon mu, kako sam kaže, nikada nije rekao šta TREBA da radi, već samo ono što NE TREBA da radi.

Sokrat je stalno težio da objasni neki pojam. Pojmovi koji su njemu bili interesanti bili su vezani za neku vrednosnu sferu. Na primer, šta je to hrabrost, vrlina, pobožnost. Želeo je da uobliči taj pojam i dođe do njegovog konačnog određenja. Smatrao je da je čovek intelektuano biće i da je suština čoveka zapravo taj intelekt i da je čovek biće koje može da saznaje. Došao je do stava da svi mi težimo **sreći, dobroti** i da svi mi možemo to da dosegne, ali samo putem **znanja**, tj. spoznaje. Mi možemo da činimo dobro, ako to naučimo, tako da nas intelektualnost dovodi do spoznaje šta je dobro. Mi ćemo postati ljudi, činićemo dobro, ali ćemo to raditi samo zato što smo naučili vrlinu. Što nas dovodi do ovoga: **vrlina=znanje** - što je bio glavni Sokratov stav. Da li ovim stavom zapravo kažemo da ako čovek čini nešto loše, to čini iz neznanja? Sokrat je smatrao da je to tačno.

Danas neki tvrde da možemo da naučimo šta je to vrlina, ali ne znači da ćemo i činiti dobra dela. Kod Sokrata je ispuštena ta psihološka strana. Na primer, ima ljudi koji puše i oni znaju da je to štetno za njihovo zdravlje, da mogu umreti od raka pluća, ali opet to čine misleći da to neće njih stići. Sokrat bi to opravdao sa činjenicom da nisu sasvim upoznati sa tim, da nisu sasvim sigurni da će se baš njima nešto loše dogoditi.

Kod Sokrata počinje da se ustanovljava jedan lik koji će biti ideal, a to je **lik mudraca**. Kasnije vidimo da se taj Sokratski model širi ka drugim školama u kojima će govoriti da je mudrac neko ko je apsolutno ovladao vrlinom, neko ko je ovladao pitanjem šta je to vrlina. Sokrat je bio čovek koga su mnogi poštovali, i uz koga su učenici do poslednjeg trenutka bili, čak i u tamnici, koja se nalazila preko puta Akropolja. On je i u svojim poslednjim danima razgovarao sa svojim učenicima, čak i pošto je popio otrov, pričao im je o tome šta se dešava u njegovom organizmu i kako on završava svoj život. Posle njegove smrti veliki

broj njegovih učenika i poštovaoca počeo je da se ističe, a među njima je bio jedan koji je bio iznad svih njih - to je bio Platon.